

נביא רשע

שיחת הרב זלמן ברוך מלמד לפרשת בלק

עדות אובייקטיבית • כולך יפה רעייתי • עינייך ברכות • מעט מן האור • טוב ורע משמשים בערבוביה • להלחם או להתרומם? • מכה או ניתוח • כולנו כאחד

עדות אובייקטיבית

בפרשת בלק אנחנו לומדים על בלעם הרשע. נשאלתי: איך יכול להיות שאדם עם כישרון של נבואה, שהוא כישרון אלוקי, יהיה אדם רשע כל כך ומקולקל במידות. זו שאלה גדולה מאוד שנענה עליה בהמשך. כרגע רק נתבונן בתופעה הזו. אדם עם כישרון נבואי, גוי מקולקל במידות, נקרא לקלל את ישראל. יש לו כוח והכוח הרוחני שלו כבר עזר במקרים כאלו. עד היום כאשר הוא קילל או בירך, הקללות והברכות שלו התקיימו, הרי זו הסיבה לכך שבלק מזמין אותו לקלל את ישראל. והוא בא במטרה לעשות את רצונו של בלק, שכנראה היה גם רצונו שלו. בפועל הכול מתהפך. מכיוון שאת הכישרון שלו נתן לו ריבונו של עולם והוא תלוי בריבונו של עולם. הוא מנסה להתחכם. הוא היה מומחה גדול, וידע מתי הזמן שבו הקב"ה זועם, ואת הזעם האלוקי הזה הוא ידע להפנות לכיוון שהוא היה רוצה. כתוב 'יָאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם' (תהלים ז, יב), ומסבירה הגמרא (ברכות ז.) שבלעם ידע מתי היה הזמן הזה, אך בימים האלו הקב"ה לא זעם! וכך אומר בלעם בעצמו (כג, ח): 'מָה אֶקַּב לֹא קֶבֶה אֶל וּמָה אֶזְעַם לֹא זַעַם ה'". פתאום במקום כל הקללות שהוא התכוון לקלל - הוא מברך.

על ידי ברכתו של בלעם זוכה עם ישראל לעדות נאמנה. המהר"ל, בפרקים האחרונים של ספר נצח ישראל עוסק בנבואה של בלעם, ואומר שעדות אפשר לקבל רק מאדם

שאינו קרוב, כי היא צריכה להיות מדויקת ואובייקטיבית. והנה, בא בלעם ומעיד על מעלותיהם על ישראל. אמנם בלעם מברך את ישראל, אבל בתוך הברכות הוא מתאר הרבה עובדות. הוא אומר לנו מיהו עם ישראל, מהם התכונות והמעלות שלו. 'כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבְּעוֹת אֲשׁוּרֵינוּ הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב' (פסוק ט). זו לא ברכה, זו עובדה.

בלעם, כמו שחז"ל מפרשים, רצה לעקור את עם ישראל. משל למה הדבר דומה לאדם שרוצה לעקור עץ גדול. במקום לכרות ענף אחרי ענף, הכי טוב לעקור מהשורש. אם תצליח לעקור את השורש, ממילא העץ כולו יפול. לכן בלעם מחפש מהם השורשים של עם ישראל, ודרכם הוא חשב לקלל אותנו. גם אחרי שהקב"ה הפך לו את הקללות, אנחנו יכולים לראות את התכונות והמידות שהוא מזהה בעם ישראל.

בלעם אומר: 'כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבְּעוֹת אֲשׁוּרֵינוּ', המקור של העם הזה הוא צור, יסוד של סלע חזק מאוד, שאי אפשר לזעזע אותו או לפגוע בו. הוא 'עִם לְבָדָד יִשְׁכֵּן', הוא השורש של כל העמים, ולכן הוא אמנם 'לְבָדָד', אבל הכול מתפשט ממנו וקשור איתו. כל הברכה שיורדת לעולם מתחילה בעם ישראל ומתפשטת לאחרים. לא יכול להיות שאחרים יקבלו טובה ללא עם ישראל, כי עם ישראל הוא השורש של הכול. 'מִי מָנָה עֵפֶר יַעֲקֹב' (פסוק י), עם ישראל הוא כמו עפר שיש לו קיום תמידי. העפר יש לו כוח שהוא מכלה מתכות ולא נפגע מהם. כך אומר בלעם שאי אפשר לפגוע בישראל. כל הפסוקים האלו הם מתוך הנבואה הראשונה.

כולך יפה רעייתי

אחר כך באה הנבואה השנייה, וכעת בלעם מנסה לשנות את השיטה שלו. אם אי אפשר לעקור את עם ישראל מהשורש שלו, הוא הולך לראות את 'אפס קצהו'. האם בפועל עם ישראל באמת דבקים בריבונו של עולם, ראינו שהשורשים חזקים, אבל האם באמת כך עם ישראל כולו מתנהג בפועל?

'לֹא הֵבִיט אֵוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל'. יש שני חלקים בעם ישראל. הצד של 'ישראל' והצד של 'יעקב'. 'יעקב' זה הצד של ה'עמך', האנשים הפשוטים. 'ישראל' אלו תלמידי החכמים, אנשי הקודש. אומר בלעם שריבונו של עולם 'לא הביט אוון ביעקב', אפילו ביעקב לא ראה אוון. איך זה ייתכן - הבטה היא יותר מעמיקה מראה. אולי ביעקב יש לפעמים עבירות, אבל אם מביטים לעומק - הן שטחיות, ואפשר לנקות אותן בקלות. אבל ב'ישראל' - אין אפילו עבירות שטחיות, שם לא צריכים לעמול כדי לנקות, כי בני

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

התורה ותלמידי החכמים נקיים מכל וכל. 'לא ראה עמל בישראל'. זאת אומרת שהמסקנה של בלעם היא שגם בהמשך בעתיד עם ישראל זהו עם שדבק בריבונו של עולם. הוא מתאים לשורשים, הוא ממשיך את הדרך.

אור החיים, שהשבוע חל יום השנה שלו, מבאר את הפסוק באופן קצת שונה. גם הוא אומר ש'ישראל' מדבר על תלמידי החכמים, וכוונת הפסוק 'לא ראה עמל בישראל', לומר שאצל תלמידי החכמים עבודת ה' היא לא מתוך עמל. היא לא קשה, הם עושים הכל בחפץ ורצון גדול. הם לא צריכים להתגבר על עיכובים, אלא נמשכים לעבודת ה'.

פירוש נוסף שאומר אור החיים: המילה 'עמל' מתייחסת לקב"ה. אין לקב"ה קושי לשאת את ישראל, כי הם כל כך טובים וראויים עד שזה לא עמל בשבילו לשאת אותם.

פירוש שלישי: 'לא הביט אוון - ביעקב'. זאת אומרת שבזכות יעקב, ריבונו של עולם לא רואה עמל בכל העולם כולו. את העולם כולו הוא מוכן לשאת, בגלל יעקב, בגלל ישראל.

את הפסוק 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא' מפרש רש"י בשני פירושים. הראשון הוא שעם ישראל קמים בבוקר לקרוא קריאת שמע בהתלהבות ובמרץ, כמו לביא. זו ההלכה הראשונה בשולחן ערוך: 'יתגבר כארי לקום בבוקר לעבודת בוראו'. בלעם רואה שעם ישראל כל-כולו מחובר לעבודת ה', עד כדי כך שקמים בהתלהבות לקרוא קריאת שמע, כמו אריה שמזנק בבת אחת, לא בתהליך שלוקח זמן. זהו הפירוש הראשון. אבל בפירוש השני רש"י אומר שהם מתגברים על האויבים כמו אריה.

ומהו הפרוש הנכון. אולי רש"י רוצה ללמד אותנו ששני הפירושים קשורים זה בזה. ההצלחה של עם ישראל במלחמות מתחילה מקריאת שמע. כשקוראים קריאת שמע, ודבקים בריבונו של עולם בהתלהבות, מתוך כך גם מתגברים על האויבים.

עיניך ברכות

שוב בלק מפסיק את בלעם. די לשבח את ישראל כל הזמן! לכן הם הולכים למקום חדש, למקום שלישי. אבל עוד פעם: 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל'. האוהלים שלהם בנויים בצנעה, הפתחים לא מכוונים זה מול זה. ופירוש נוסף – 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל' אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות של כנסת ישראל.

'כנחלים נטיו כגנות עלי נהר, כאהלים נטע ה' כארזים עלי מים'. יש כאן ארבעה משלים: נחל, גינה אהל, וארז. מסביר אור החיים, שיש ארבע מדרגות בישראל. ישנם תלמידי חכמים מרביצי תורה, שהולכים ממקום למקום ומשפיעים תורה. הם לא רק נשאים

במקומם ומלמדים את מי שבא אליהם, הם כמו שמואל הנביא שהיה הולך ממקום למקום ומרביץ תורה בישראל. זו מדרגה ראשונה. יש תלמידי חכמים שנמצאים במקומם, ואנשים באים אליהם ללמוד מהם. הם נטועים במקום אחד, וכולם באים ללמוד אצלם, ויש סוג שלישי של תלמידי חכמים, שלומדים לבד ומתקדמים במעלות הקודש. הם לא עוסקים בכלל בהרבצת התורה. הסוג הרביעי הם אנשים שחולקים את זמנם: חלק מהזמן הם עוסקים בתורה, חלק מהזמן הם עוסקים במלאכה, ומפרנסים את תלמידי החכמים. אלו ארבע המדרגות שנרמזות כאן בפסוק: 'כנחלים נטיו' - הנחלים הולכים ומתפשטים, אלו תלמידי החכמים שהולכים ממקום למקום ומרביצים תורה. 'כגנות עלי נהר' - אלה תלמידי חכמים שהם כגינה, הם נמצאים במקום ובאים ולומדים מהם. 'כאהלים נטע ה'" - אלה זה שם של ריח טוב, וזה יכול להישמע כאן גם במשמעות של אוהל, שהוא קבוע ונטוע במקומו. אלו האנשים שלא משפיעים כלל על אחרים, אלא הם בעצמם קבועים ונטועים במעלות הקודש, מפיצים ריח נעים. והמדרגה הרביעית אלו 'ארזים עלי מים'. חלק מהארז נמצא במים, הוא שואב מהמים, וחלק ממנו נמצא בחוץ, זה אדם שלומד תורה וגם עוסק במלאכה. גם בדורנו, צריכים להיות מרביצי תורה, כדי שהתורה תתפשט בכל עם ישראל, וגם צריך את כל סוגי האנשים הללו.

שוב אנחנו רואים, שהרבה מהנבואות הללו של בלעם הן בעצם אמירה יותר מאשר ברכה. הוא מתאר מה קורה עם בני ישראל, ולא כל כך מברך מה יהיה בעתיד. יש פסוק אחד בנבואה האחרונה שבאמת מתעסק בעתיד: 'זירום מאגג מלכו ותנשא מלכותו', שאר הדברים הם קביעת עובדות, והתורה קוראת להם ברכות. מדוע - אני רוצה ללמוד מכאן, שבאמת הכוח של הברכה מתחיל בזה שאדם רואה בעין טובה. העין הטובה פועלת ומיטיבה. ישראל מתברכים בזה שמסתכלים עליהם בעין טובה, רואים את המעלות שלהם. כל הסתכלות פועלת, גם עין טובה, וגם עין רעה שפועלת ומזיקה מאוד. כשמסתכלים בצורה שלילית - מזיקים ופוגעים כמו קללה. וכשמסתכלים בעין טובה ורואים את כל המעלות - פועלים ברכה. העין משגיחה ומשפיעה. התורה קוראת לחכמים 'עיני העדה', מכיוון שהם רואים, משגיחים, וכך הם יודעים לטפל בדברים. זה תפקיד אחד של העיניים, הן בוחנות ומשגיחות. עכשיו אנחנו רואים שהם לא רק משגיחות, אלא גם משפיעות. מעט מן האור

אני רוצה לשאול: האם באמת כך עם ישראל נראה לכם, האם זה היה דור כל כך מושלם, האם כולם היו קוראים קריאת שמע בהתלהבות גדולה מאוד, דבקים כל היום באהבת ה' וביראתו? הרי אפילו בתקופה בה בלעם מדבר, מספר ימים אחר כך קורה קלקול נורא

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

עם בנות מואב. זאת אומרת שהמצב לא היה כל כך מושלם. איך אפשר לבאר את הדברים הללו שאומר בלעם. הדברים נכונים, זו נבואה שהקב"ה שולח על ידי בלעם, זה דבר ה' שמופיע ואומר לנו שזהו עם ישראל: 'מה טוב אלהיך יעקב משכנותיך ישראל', לעם ישראל יש בסיס חזק, הוא דבק כל הזמן בריבונו של עולם 'לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל'. זה עם ישראל, זה מבט נכון על עם ישראל. עם ישראל הוא עם שדבק בריבונו של עולם ונושא את שמו, הוא עם שנאמרו עליו כל המעלות הללו שכולן מדויקות. אבל כשאתה מסתכל על הפרטים אתה לא רואה נכון, לא רואה את התמונה הכללית. רק כשמסתכלים על עם ישראל כולו, על עניינו של עם ישראל בעולם, אז תראה את מה שכתוב כאן. עם ישראל במשך כל הדורות - נושא את שם ה' בעולם, הוא דבוק בריבונו של עולם. 'אתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום'. נכון, יש יחידים שלא ממלאים את התפקיד הזה, ולפעמים הם יותר מיחידים, ואף על פי כן, הכלל דבק בריבונו של עולם. זאת ההסתכלות הנכונה והאמתית, וגם כשיררדים אל הפרטים ומסתכלים על כל דור ודור ועל כל אדם ואדם, צריך לזכור אותה ולהסתכל בעיניים הנכונות.

נעשה חשבון פשוט. חכמים אמרו לנו 'מידה טובה גדולה ממידת פורענות פי חמש מאות'. הם לא סתם אמרו מספרים, אלו דברים מדויקים שמבוססים על הפסוקים. העונש ניתן לארבעה דורות, ואילו השכר לאלפיים דורות. ארבע לעומת אלפיים זה יחס של אחד לחמש מאות. רש"י במסכת סוכה אפילו אומר שזו האפשרות המינימאלית, כי הפסוק אומר 'עושה חסד לאלפים', לא כתוב כמה אלפים, לא מוכרח להיות שהכוונה לאלפיים. בסוף מסכת מכות אחרי שהמשנה מלמדת על כל הדברים שמקבלים עליהם מלקות, היא רוצה לסיים באופן חיובי, לכן היא אומרת 'מידה טובה גדולה ממידת פורענות' שאם על עבירה קטנה כזו מקבלים מכות, צריכים לזכור שמידה טובה גדולה ממידת פורענות, ואדם שעושה מצווה שכרו גדול מאוד, פי חמש מאות.

זו לא אמירה ריקה. באמת המשנה אומרת ששכרה של מידה טובה הוא פי חמש מאות. זאת אומרת שאם אדם עשה מצווה אחת, וחמש מאות עבירות - זה מתקזז! ואם יש יהודי שמקיים מצוות, וחמש מאות יהודים שלא מקיימים מצוות - זה מתקזז! ואם יש כבר שני יהודים שמקיימים מצוות, או חמישה אחוז מעם ישראל שעושה את רצון ה' - זה כבר מאזן את כל השאר. המינימום שאנחנו "צריכים" זה חמישה אחוזים! כי הזכויות גדולות לאין ערוך מהחובות. זו משנה מפורשת. ההסבר הוא שאת הזכויות אנחנו עושים מתוך כוונה, מתוך שאנחנו רוצים לעשות אותן, ואנחנו גם לא מצטערים לעולם על

שעשינו אותן. לעומת זאת את העבירות אנחנו לא עושים ממש בכוונה, אלא רק מפני שאין לנו מספיק כוח להתמודד, בגלל שיש לנו חולשות.

חז"ל מלמדים אותנו איך להסתכל על המציאות. צריך להסתכל על הדברים החיוביים בצורה גדולה, להבין שהם עוצמתיים מאוד, ואילו השלילה - היא שולית, חיצונית וחולפת. היא לא אמתית כל כך. עניינו של העולם הוא להופיע את כבוד ה', וכבוד ה' מופיע ומתגלה בעולם כל הזמן. כל דבר שמחובר למהלך הזה - יש לו יציבות יותר חזקה, יש לו יותר קיום. לכן הוא משמעותי יותר, פי חמש מאות. עם ישראל נושא את כבוד ה' בעולם, ועניינו של עם ישראל להופיע אותו יותר ויותר. אנחנו לא מסתפקים חס ושלום בטוב שמכריע את הרע, אלא כל הזמן שואפים לכך שהטוב יגבר, עד שנזכה להופיע את שם ה' באופן השלם והמלא. זהו תהליך מתמשך, שימשיך תמיד, כי תמיד אפשר להתקדם עוד ועוד. זהו עניינו של העולם. ואת המבט הזה אנחנו לומדים מן הפרשה שלנו, מדברי הנבואה של בלעם. 'לא הִבִּיט אֶן בְּיַעֲקֹב, וְלֹא רָאָה עֶמֶל בְּיִשְׂרָאֵל'.

טוב ורע משמשים בערבוביה

כפי שאמרנו, בלעם הוא מצד אחד אדם מוכשר מאוד, ואפילו יש בו צדדים של קודש או משהו שדומה לקודש, הרי על הנביא יש השראת שכינה מסוימת, ומצד שני הוא אדם מקולקל בצורה נוראה. והתערובת הזו מלמדת אותנו לימוד יסודי: העולם הזה הוא עולם מורכב, הוא לא שחור-לבן. יכולה להיות בעולם הזה ערבוביה איומה ונוראה של טוב ורע, ויש מזה לימוד חשוב מאוד.

המדרש על פרשת חוקת, מביא את הפסוק (איוב יד, ד) 'מִי יִתֵּן טְהוֹר מִטָּמֵא - לֹא אֶחָד'. ואומר על כך המדרש - 'כגון אברהם מתרח'. איך יכול להיות שאברהם נולד מתרח - תרח הוא עובד עבודה זרה, אדם מקולקל, טועה, הולך בדרכים נמוכות מאוד, איך ממנו נולד אברהם אבינו, שהוא היסוד של כל האומה הישראלית! יש אחד, ריבונו של עולם, שהוא המקור לכל העולם כולו. ואם הוא אחד, זאת אומרת שכל העולם כולו הוא אחד. גם אברהם ותרח, שהם שני צדדים קיצוניים לכאורה, הם שני חלקים של אותו עולם. ולכן גם באדם הכי פחות - יש צדדים טובים, וגם האדם הכי שלם - הוא לא לגמרי שלם. 'לֹא רָאִיתִי צְדִיק נֶעְזָב' (תהלים לז, כה), כי אין צדיק שהוא ממש ללא חטא. כל צדיק הוא צדיק יחסית, הוא צדיק מאוד, ועדיין תמיד תהיה בו נקודה שעוד לא שלמה. כי האדם הוא בעולם הזה, הוא לא מלאך. יש בו גם צדדים חומריים. השלמות המוחלטת איננה קיימת בעולם שלנו, היא מעל המציאות. המציאות היא מורכבת, מעורבת, והיא אחת

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 7

במקורה. המורכבות הזו מכילה צדדים שונים שמשלימים אחד את השני. הם מנוגדים מצד אחד, ומשלימים מצד שני, כמו הגוף והנשמה, שאמנם הם במחלוקת גדולה מאוד, אבל ברור שהנשמה לא יכולה להופיע בלי הגוף, והגוף אינו חי בלי הנשמה. שני הצדדים שלכאורה סותרים זה את זה, הם משלימים זה את זה. הטהור והטמא נראים לנו ממש כניגוד, וזה עניינו של העולם, שהאור מתפשט עד תחתיות רוחניות נוראיות, ומשם הוא גדל ומופיע את כל השלמות שלו.

יש מדרגות ברע: יכול להיות אדם רע, שמרביץ לאנשים ורע אל אנשים, אבל הוא לא הורג לעולם, יש אנשים שגם הורגים, אז אדם כזה שלא רוצח - הוא קצת טוב. ויש אנשים שאפילו רוצחים, אבל רק מדי פעם, לפעמים הם מתגברים ויש להם נקיפות מצפון. יש מדרגות ברוע, עד מדרגת עמלק. ומי שלא נמצא במדרגה הכי גרועה, יש בו קצת טוב. ומי שקצת טוב יותר ממנו, אף על פי שהוא עדיין רשע איום ונורא, הוא בכל זאת קצת יותר טוב. זאת אומרת שהטוב התפשט אפילו עד המדרגות הגרועות הללו! הטוב הולך ומופיע, עמוק יותר ורחוק יותר, אין קצה להופעה של הטוב, כי תמיד אפשר להיות רע יותר, וכשלא נמצאים במקום הכי רע - מופיע שם איזה טוב.

אפשר לומר את אותו הדבר גם על הצד השני. ככל שאתה מתקדם עם הטוב שלך, מתברר לך שיש בשלב הקודם שהיה פחות בשלמות - עוד קצת רע. וכיוון שתמיד אפשר להתקדם, זה אומר שתמיד יש עוד ערבוב של קצת רע. הטוב מבחין את הרע, והרע מבחין את הטוב. כך כותב הרב בספר אורות, ומקורו של המשפט הזה בספר יצירה.

הרע והטוב משלימים זה את זה, מעורבבים זה בזה, נמצאים ביחד. בבלעם אנחנו רואים את המורכבות האיומה והנוראה ביותר. יש לו גדלות של קדושה מצד אחד, ומצד שני יש לו רוע עצום שמעורב בתוך אותה גדלות. בדרך כלל אם יש אדם טוב - הרע שלו מצומצם, ובאדם רע - הטוב שבו מצומצם. ולפעמים הטוב והרע מעורבבים יותר, אבל לא יהיה מדובר באדם עם כוחות כל כך גדולים. אצל בלעם מופיע איזה מצב של שיא. וזה מלמד אותנו את העוצמה של הלימוד הזה, "מי יתן טהור מטמא - לא אָחַד". אברהם - מתרח, ישראל - מאומות העולם, עולם הבא - מעולם הזה. מי עשה כן, מי ציווה כן? לא יחידו של עולם? (תנחומא חקת, ז). ריבונו של עולם הוא אחד, אז כל העולם הוא גם כן אחד, והאחד הזה כולל את הכול ממש.

את הרעיון הזה אנחנו פוגשים גם במה שאמרו לנו חכמים, כל תענית שאין בה רשעים - איננה תענית (כריתות ו:). צריך שיהיו גם רשעים שותפים בתענית, ובלי זה היא לא

נחשבת תענית ציבור. אם יחליטו כל הצדיקים לעשות לבדם תענית כדי שלא תהיה קורונה - זו לא תענית ציבור. בשביל שתהיה תענית ציבור צריך צדיקים בינוניים ורשעים. ללא דברי חז"ל הייתי חושב שהרשעים דווקא מקלקלים את שלמות התענית, כי הרשעים הם לא מושלמים, והנה באים חכמים ואומרים שרק כשהרשעים באים להשתתף בתפילה, התפילה נעשית תפילה של ציבור.

חכמים לומדים זאת מהקטורת שהיה בה חלבנה שריחה רע, ורק אם מצרפים אותה לקטורת היא כשרה. הקטורת היא קרבן מיוחד שבכוחו להציל מפני מגיפה. לומדים מכך חכמים, שאם רוצים לכפר על ישראל ולהציל אותו מהצרות, צריכים שהרשעים יהיו שותפים בתענית. ומה העומק של הדבר - אומרים לנו חכמים, שכאשר מאחדים את הטמא והטהור, הטומאה מוסיפה לטהור, כמו החלבנה שבסופו של דבר מחזקת את הריח הטוב. אנחנו לא רגילים להסתכל במבט הזה, אנחנו רגילים לומר שצריך להשתדל להתרחק מהרשעים. אומרים לנו חכמים, אדרבה, היחד הזה יוצר מציאות של תענית ציבור שמכפרת ומצילה.

מתי להילחם ומתי להתרומם?

אנחנו נמצאים עכשיו בפני גל חדש של קורונה, ואנחנו לא יודעים איך הוא יתפתח ומה יהיה. האם נצליח לסיים את הזמן ביחד - נקווה שכן. זה הזכיר לי את דברי הגמרא במסכת יבמות (דף קכא). שמספרת על רבן גמליאל שנשבע בספינה, ובספינה סמוכה לו היה ר' עקיבא, וראה שהספינה של רבי עקיבא טובעת. רבן גמליאל הצטער וחשש ממה שקרה לר' עקיבא שטבע בים. הגיע אל העיר, ישב לשמוע שיעור, ופתאום הוא רואה שר' עקיבא הוא זה שמעביר את השיעור! שאל את רבי עקיבא: איך יצאת מהים? ענה לו ר' עקיבא, תפסתי קורה שנשברה, וכל גל שבא לנגדי - נענית לו בראשי, עד שהגעתי לחוף מבטחים. סיפור דומה מספרת הגמרא על ר' מאיר, שהיה בספינה שנטרפה בים, ואנשים היו בטוחים שהוא לא יצא מזה חי. אחר כך סיפר ש'גל אחד העלה אותי על גל שני, והשני לשלישי, כך הם דחפו אותי עד שהגעתי אל החוף'.

זה עורר אצלי מחשבה. איך מתמודדים עם הגלים, נלחמים איתם, או נותנים להם להביא אותך למקום מבטחים. לא תמיד הפתרון הוא להילחם בגלים. לפעמים הגלים חזקים יותר ממך. אז מה עושים?? אנשים שנסחפים בים מדריכים אותם לא להילחם נגד הזרם, אלא ללכת עם הזרם, ולחכות שהזרם יוציא אותך ויביא אותך לחוף. כך צריך לפעול גם ביחס לגלים רוחניים שבאים, ללכת עם הזרם, לקחת אותו ולהשתמש בו לדרך שלך. לא

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע • 9

להילחם חזיתית בכל גל שבא, אלא לחפש איך אני משתמש בו. כך גל אחד יביא לגל שני, ובסוף נגיע לחוף מבטחים. זו היתה ההסתכלות של מרן הרב, ההסתכלות של ר' עקיבא.

אנחנו נפגשים עם גלים שונים של רוחות מנשבות. השקפות עולם ליברליות, חופש, כולם שווים, צריך להבין את האחר, לא לכפות שום דבר וכדומה. כל אלו תופעות שונות שמתבטאות בהרבה מאוד תחומים, שוויון של נשים ושוויון של אנשים שמתמודדים עם נטיות לא טובות. איך מתמודדים עם תופעות כאלה, ויהיו כל פעם משברים חדשים. בא הרב, ולימד אותנו שאת הגלים הללו ריבוננו של עולם עושה. הם לא גלים שבאים נגדך. בחסידות אומרים על הפסוק 'שְׁוִיָּהּ ה' לְנִגְדֵי תְמִיד' (תהלים טז, ח), שגם מה שנגדי - ה' נמצא בתוכו. ואם ה' נמצא שם, אני צריך להבין מה ה' רוצה. נכון שלפעמים ה' רוצה שנהדוף את היצר הרע שבא נגדנו, ולפעמים הקב"ה רוצה שנתרומם מעליו, ונהפוך אותו לטובה. איך אנחנו יודעים מתי צריך להילחם ומתי להתרומם - לפעמים מדובר בדברים קטנים, שהאדם מתגבר ומנצח. אבל אם בא גל חזק מאוד, שאי אפשר להתמודד מולו, ונראה לך שהדרך היחידה היא לברוח או להסתגר מלראות מה קורה בעולם, אז התפקיד שלך הוא לתקן את העולם, לא רק לשמור על עצמך. אם אתה תתחבא, מה יהיה עם כל העולם כולו. במקרים כאלו אתה צריך להבין שבגל הזה צריך להתבונן, איך אתה הופך את המהלך הזה לטובה.

זה מה שהקב"ה עושה בפרשה שלנו, הוא הפך את הקללה לברכה. אפשר לקחת גל שנראה כקללה ולהפוך אותו לברכה. כי אם מסתכלים בשורש, בסיבה ובעומק של הגל הזה – ממה הוא בא, מאיפה הוא נובע, מה הנקודה הפנימית שנותנת לו כוח להתקיים – אפשר למצוא את הדרך להפך אותו לטובה. חז"ל אומרים שאם אדם רוצה לשקר, ורוצה שיאמינו לו, הוא צריך לומר קצת אמת. לכן המרגלים אמרו בתחילת הדברים שלהם שארץ ישראל היא ארץ טובה. אם הם לא היו אומרים בהתחלה דבר שהוא נכון, לא היינו מקבלים את דבריהם. הם אמרו דברים נכונים, ואז אמרו דברים מטעים. זאת אומרת שכל גל שמתקבל בציבור יש בו נקודה נכונה. אם לא הייתה בו נקודה של אמת, לא היינו מקבלים אותו. וכל נקודות האמת הללו מכוסות בקליפות גדולות שהן שליליות. לכן אם אתה תנסה להילחם כנגד הכול, כולל נגד נקודת האמת, אתה בוודאי תפסיד. אם אתה לוקח את הנקודה הנכונה ומשתמש בה, אותה נקודה שבשבילה בא כל הגל הזה, אז אתה יכול להפוך את הגל לטובה.

המבט הראשוני והעיקרי הוא לא לפחד מכל תופעה חדשה שבאה. לא לפחד מהגלים, אלא לדעת שאפשר לעלות על גביהם ולנצל אותם לטובה, לשאוף לזה. גם אם אנחנו לא מוצאים ברגע הראשון מהי הנקודה הפנימית, צריך אמונה שכל המהלכים שאנחנו נפגשים איתם הם מאת ה'. אנשים שואלים את עצמם 'איך אנחנו ננצח את הרוח החזקה המנשבת היום, ומשפיעה מאוד על בני הנוער שלנו? איך נתמודד עם זה?' צריך לדעת שיש נקודה טובה, שבשבילה הקב"ה שולח לנו את הניסיונות הללו. נתפוס אותה, נרחיב אותה, וכך נהפוך את הגל הזה לטובה. זה לא יהיה ביום אחד, זה יכול לקחת גם כמה שנים, אבל בסוף ננצח. צריך אורך רוח, כי השלמות היא דבר גדול כל כך עד שאי אפשר ביום אחד להפוך את הדברים. דברים גדולים לוקחים הרבה זמן, צריך להעמיק באמונה וביטחון, ולהצמיח דרך שורשית.

מכה או ניתוח

בפרשה שלנו יש גם רמז לגאולה: 'דָּרַךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקָם שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל'. זו הגאולה שאנחנו בעזרת ה' מיועדים אליה. 'דָּרַךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב' – זהו מלך המשיח. כך מפרשים הרמב"ם, הרמב"ן, אור החיים והמדורש. עם ישראל עתיד להיגאל, והעתיד הזה מתקרב. המבט שלמדנו עכשיו, זהו המבט שהרב צבי יהודה לימד אותנו. הסתכלתי ב'נתיבות ישראל', במאמרים שכתב הרב צבי יהודה בשנת תש"ו, שנה אחרי שנגמרה השואה והתגלו הממדים העצומים של האסון הנורא שקרה לעם ישראל, החורבן האיום והנורא. הזעזוע היה איום ונורא, וכל גדולי ישראל אמרו שאין הסבר לכך שנהרגו צדיקים וקדושים, ילדים, ותינוקות של בית רבן.

והנה אנחנו קוראים מאמרים של הרב צבי יהודה, וגם הוא כמובן אומר שזה חורבן נוראי, אולי כמו חורבן הבית, אבל - הוא מוסיף עוד מילה אחת: נחרבה הגלות. החורבן הגדול הזה של השואה הוא חורבן של הגלות. היהודים לא נמצאים עוד בחוץ לארץ, עכשיו הולכת ונבנית התחיה של עם ישראל בארץ ישראל. זו עקירה נוראה, והוא גם חידד מאוד את הנוראות שבדבר, אבל העקירה הנוראה הזו היא לצורך העברה למקום אחר. במלאכת שבת, עקירה ממקום למקום נחשבת חלק מההנחה. לא נעקרנו לשם העקירה, אלא כדי לעלות לארץ ישראל. מי שקרא את המאמרים הללו אז, לא הבין על מה הרב מדבר. היה כאן אסון נורא, טרגדיה נוראית, מי העז לחשוב אז שאחרי כמה שנים תקום מדינת ישראל? מי חלם שייגעו אליה המוני עולים? מי ידע שאחרי שבעים שנה במדינת ישראל יהיו כבר כמעט חמישים אחוז מכל היהודים שבעולם? מי האמין

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 11

שהעקירה משם מביאה לכאן, שהתורה אמנם נחרבה שם, אבל בתי המדרש עברו לכאן. היום עיקר התורה של עם ישראל הוא בארץ ישראל.

רק מבט של אמונה גדולה, שיודע ש'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד', מבין מה קורה. הוא יודע לומר שמה שקרה כאן הוא חורבן הגלות. הגלות נחרבה. היה צריך לעשות ניתוח איום ונורא, כואב מאוד. כך הוא הגדיר את זה, ניתוח כואב אבל מרפא. לא צריך להסתכל על זה כמכה של עונש, אלא כניתוח. תפקידו להבריא. אי אפשר היה להוציא את היהודים מהגלות, הם היו כל כך מחוברים ומושרשים בה במשך כל כך הרבה שנים, עד שהקב"ה כנראה ראה שרק באופן כזה אפשר לעשות זאת. ההשמדה והחורבן שבגלות, גרמו לכך שהמדינה הולכת ונבנית. זו הסתכלות של אמונה גדולה. ריבוננו של עולם מנהל את עולמו, ו'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד', לכן כל קושי שנפגשים בו הוא קושי בונה.

כולנו כאחד

אני רוצה לחזור לנושא של הקורונה. הלימוד עכשיו בישיבה הוא לא כמו שהיה. יש בזה צד מעלה, שכל שיעור מתגבש בתוך עצמו. ויש חיסרון, שאי אפשר ללמוד עם אנשים משיעור אחר, זה עלול לפזר את הלימוד, אין את העוצמות של ישיבה שלמה יחד. אבל אפשר להיבנות מזה, וצריך ללמוד להיבנות מכל מצב. כל מצב שאדם פוגש, הוא צריך לחשוב מה הקב"ה רוצה ממני במצב הזה. אם אדם נמצא בבית איזו תקופה, ולא יחד כחלק מהמסגרת, הוא צריך להבין שעכשיו 'אני צריך לפתח כוחות חדשים, זה יעצים את הכוחות שלי'. זה קשה, אבל זה מפתח. אני בטוח שהרבה אנשים ינצלו את המצב הזה לטובה. אנחנו שואפים לכך שכל קושי שאדם נפגש אתו - יהפך למנוף להתקדמות. לאדם יש קושי, והוא צריך להתגבר עליו כך או אחרת, ולצאת מחוזק יותר ממה שהיה לפני כן.

כשהתחלנו להקים את היישוב, אמרתי כצל"ה שאנחנו צריכים להתרחב ולבנות עוד יחידות דיור. אמרתי לו 'אנחנו צריכים עכשיו 12 יחידות דיור'. הוא הלך למשרד השיכון, וחזר ואמר שהם לא מסכימים. אמרתי לו, כנראה זה אומר שביקשנו מעט מדי יחידות. תחזור אליהם ותבקש יותר. ביקש יותר – וקיבל... זאת אומרת שלפעמים אם יש לך מעצור, כנראה שהלכת בדרך נמוכה מדי שיש בה מעצורים. אתה צריך לעלות למדרגה יותר גבוהה ותצלית. כך המעצור בונה ונותן כוח. המציאות שאנחנו נמצאים בה היא מציאות שאנחנו צריכים להיבנות ממנה. מהקורונה אנחנו לומדים מצד אחד להיות קצת

בדד, כל אחד לעצמו בריחוק ד' אמות, ומצד שני כל העולם כולו מחובר כעת במלחמה נגד הקורונה. אנחנו יחד עם הגויים, יחד עם האויבים הכי גדולים שלנו, כי כדי שהקורונה לא תתפשט אלינו, אנחנו חייבים שגם אצלם לא תהיה המגפה. פתאום יש איזו בעיה משותפת לכולם, ומראה שכל העולם כולו הוא בעצם אחד. 'מי יתן טהור מטמא - לא אחד'.

לדף המיוחד לפרשת בלק:

השיחה נמסרה בשנת התש"פ

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

